

Srpska slava na listi Uneska, postaje deo kulturnog nasleđa čovečanstva!

***Praznik porodice posvećen svetitelju zaštitniku
domaćinstva, oblikovan u srednjem veku, postaje do
kraja nedelje deo nematerijalnog kulturnog nasleđa
čovečanstva***

Od kraja predstojeće sedmice, saznaju „Novosti“, srpska krsna slava, zvanično će biti na Uneskovoju reprezentativnoj listi nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva. Tako će slava, najprepoznatljiviji običaj većine naših pravoslavnih porodica, ostati upamćena i kao „prvi upis“ Srbije na listu svetskog nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Ali, iako nema sumnje koliki je značaj slave za Srbe u Srbiji i kod većine Srba u regionu i svetu, našu javnost ovih dana najviše interesuje kako su je predlagači opisali i predstavili Uneskovoju komisiji.

Magistar Marko Stojanović, član nominacionog tima Slave za Uneskovu reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva, kaže da je slava predstavljena, pre svega kao obred osveštanja hrane i pića, koji pravoslavni hrišćani u Srbiji

praktikuju u okviru godišnjeg ciklusa običaja. Kao praznik porodice, posvećen svetitelju, zaštitniku domaćinstva. Naglašeno je, kaže, i da je reč o narodnom običaju proslavljanja sveca zaštitnika pod nazivom slava, krsno ime, krsna slava i, ranije, pamjat svetom, koji je oblikovan u srpskoj srednjovekovnoj državi, kao i da njegovu današnju običajno-religijsku formu, osim većinskog srpskog stanovništva, praktikuju i pripadnici nekih manjinskih zajednica.

- Objasnili smo i da obred slave i rituali sadrže beskrvne i krvne žrtve, uz molitve i zdravice. A, centralni, hristijanizovani ritual podrazumeva paljenje sveće, molitvu i unakrsno presecanje, prelivanje vinom i lomljenje hleba odnosno slavskog kolača na četiri dela, što simbolizuje telo, krv i bestelesnu prirodu Hrista. Gozba, koja sledi nastavak je i sjeđinjenje sa centralnim ritualom. Ona i za domaćina i za goste započinje uzimanjem zalogaja slavskog kolača i slavskog žita, potom otpijanjem

gutljaja vina uz zdravicu, koja se izgovara za plodnost i blagostanje svih prisutnih, slavjenika i gostiju – kaže mr Stojanović.

On pojašnjava da je u „objašnjenju“ slave, predočeno i da je na gozbi neizostavna pečenica od mesa, kao krvna žrtva koja potiče iz antičkih vremena, i koja za slave koje se obeležavaju za vreme hrišćanskog posta ili na posne dane podrazumeva isključivo uzimanje ribe.

- Naglasili smo, takođe, da se i takozvano prenošenje slave obavlja uz kolač, kada sinovi, koji prema običaju isključivo nasleđuju slavu, na njen dan od oca ritualno preuzimaju komad kolača za vlastito domaćinstvo. Rekli smo i da gozbu, slavski kolač i žito, pripremaju isključivo žene, i tako postaju ravnopravni nosioci slavskog obreda. Deca, pak, pomažu, rade manje poslove, posmatraju i uče da u budućnosti preuzmu značajnije uloge – priča naš sagovornik.

Posebno je ukazano da ritualna pri-

prema i ukrašavanje slavskog kolača, utiskivanje Hristovih simbola IS-HS-NI-KA, uz kvalitet i obilje jela na gozbi, naglašavaju kulturnu, obrednu i društveno ritualizovanu ulogu žene i njen prestiž. Jer, pripremanjem žrtve u hrani, ona obezbeđuje plodnost i blagostanje domaćinstvu, ali ujedno prenosi ritualna znanja i veštine sa kolena na koleno.

- Objasnjavajući značaj slavske gozbe, pojasnili smo i da se tako širi društveni krug u kome se slava prepoznaje kao simbol zajedništva i identiteta. Pozivanjem i učešćem rodbine, prijatelja i suseda u gozbenom ritualu, usklađuju se društveni status, različita etnička i religijska pripadnost učesnika i naglašava važnost svakog gosta – naglašava Stojanović i kaže da je komisiji koja je odlučivala o tome da li će se slava naći na Uneskovoj reprezentativnoj

listi nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva naš centar priložio obimnu dokumentaciju i priloge koji najbolje svedoče o istinskoj važnosti slave za identitet srpskog naroda tokom minulih vekova, danas i u budućnosti.

NACIONALNA LISTA SA 27 "STAVKI" PRE Uneskove, nematerijalno kulturno nasleđe mora da se nađe na nacionalnoj listi. Srbija je, 2012. godine, usvojila registar koji trenutno sadrži 27 „stavki“ srpskog nematerijalnog kulturnog nasleđa. Osim slave, tu su molitva – durdevdanski obred, belmuž, izlivanje i paljenje ratarskih sveća, izrada pirotskog kačkavalja, pirotsko čilimarstvo, filigranski zanat, klesarski zanat, pazarske mantije, kosovski vez, pevanje uz gusle, groktalica, pevanje iz vika, erski humor, kolo (kolo u tri, kolo u šest), rumenka, sviranje na

gajdama, frulaška praksa, sviranje na kavalu, naivno slikarstvo Slovačka, Lazarice u Siriničkoj župi, izrada drvenih čutura u selu Pilica, Vukov sabor, ojkača, vranjska gradska pesma i čuvanje Hristovog groba.

ZASLUŽNI I MEDIJI

- ZAKONSKI okvir, koji domaćini-ma za dan slave omogućava da ne rade, uz podršku medija koji povodom slave emituju ili pišu prigodne priloge, odražava opštedruštveni, pozitivan stav javnog mnjenja, što pospešuje očuvanje i održivi razvoj slave kao nematerijalnog nasleđa u Srbiji. Osim toga, u Etnografskom muzeju u Beogradu i Muzeju hleba u Pećincima sprovode se dečji obrazovni programi koji promovišu i podižu svest o značaju proslavljanja porodičnog svetitelja – naglašava mr Marko Stojanović.

